

49860 - “ES-SABIUN” KELİMESİNİN İ’RABI VE KUR’AN DA DİLBİLGİ HATASI VAR DİYENLERE CEVAP

Soru

Mâide Sûresinde geçen “es-sâbiun” kelimesinin i’rabını rica ediyorum. Niçin “vav” ile yazılmıştır? Halbuki başka bir âyette “ya” ile yazılmıştır. Üstelik bu iki âyet arasında büyük benzerlik vardır. Bu konu, “Kur’an da, dilbilgisi hataları var” diyen hıristiyan birisiyle benim aramda tartışma konusu oldu. Ben de kendisine: “Kur’an da bir tek hata olsun, ben İslâm’ı bırakacağım” dedim. Bu sözüm, îmânımın gücünden, Kur’an’ın Allah Teâlâ’nın kelâmı ve iftiracıların sözlerinden berî olduğuna dâir güvenimden dolayı idi...

Detaylı cevap

“es-Sâbiin”, Sâbiiler kelimesi, mensub ya’sıyla, Kur’an-ı Kerim’in, Bakara ve Hac sûrelerinde geçmektedir:

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالنَّصَارَى وَالصَّابِئِينَ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿62﴾ [سورة البقرة الآية: 62]

"Şüphesiz îmân edenler; yani Yahudiler, Hıristiyanlar ve sâbiilerden Allah’a ve âhiret gününe hakkıyla inanıp, salih amel işleyenler için Rableri katında mükâfatlar vardır. Onlar için herhangi bir korku yoktur. Onlar, üzüntü de çekmeyeceklerdir." (Bakara Sûresi: 62).

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالصَّابِئِينَ وَالنَّصَارَى وَالْمَجُوسَ وَالَّذِينَ أَشْرَكُوا إِنَّ اللَّهَ يَفْصِلُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿17﴾ [سورة الحج الآية: 17]

"İmân edenler, Yahudiler, Sâbiiler, Hıristiyanlar, Mecusiler ve müşriklere gelince, muhakkak ki Allah, bunlar arasında kıyâmet gününde (ayrı ayrı) hükmünü verir. Çünkü Allah, her şeyi hakkıyla bilendir." (Hac Sûresi:17).

Aynı kelime, Mâide Sûresinde de merfu vav’ıyla geçmektedir:

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالصَّابِئُونَ وَالنَّصَارَىٰ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ
وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ. [سورة المائدة الآية: ٦٩]

"İmân edenler ile Yahudiler, Sâbiiler ve Hıristiyanlardan Allah'a ve âhîret gününe (gerçekten) inanıp iyi amel işleyenler üzerine asla korku yoktur; onlar mahzun da olmazlar." (Mâide Sûresi: 69).

İlk âyetin i'rablarıyla ilgili herhangi bir sorun bulunmamaktadır. Çünkü bu iki âyetteki kelime, atıf vav'ı ile, "inne"nin ismi olan ve hükmü mensub olan "ellezîne" kelimesine atfedildiğinden, mensub olarak (sâbiine şeklinde) gelmiştir. Cem'i müzekker salim olduğu için, (bu tür çoğulların) nasb alameti ya'dır.

Tartışmaya konu olan ikinci (Mâide sûresindeki) âyettir. İlk iki âyette de, aynı yerde geçmesine rağmen (2.sinde) merfu' olarak gelmiştir.

Nahivciler (Dil Bilginleri) ve Müfessirler (Tefsir âlimleri) bu konunun izahı sadedinde birçok görüş ile birlikte Arapçada bilinen benzerlerini de zikretmişlerdir. Biz burada, bunların en meşhurlarından üç (görüşü zikretmekle) yetineceğiz:

Birincisi:

Bir defa âyette, takdim ve tehir söz konusudur. Buna göre âyetin manası şöyle olur:

"Müminlerle Yahudiler, Hıristiyanlar ve Allah'a inananlar üzerine korku yoktur. Onlar mahzun da olmazlar. Sâbiiler de öyledir."

(Buradaki Sabiun) mübteda, merfu olarak irab olunur ve ref' alameti de vav'dır. Çünkü cem'i müzekker salimdir. Bunun, Arap dilindeki bir benzeri, şairin şu sözüdür:

فمن يك أمسى بالمدينة رحله / فإني وقَّيارُها لغريب

(Kim ki, bineği Medine de gecelerse / Ben de, Kayyar' da garibiz orada.)

Buradaki benzerlik, "Kayyar" sözündedir. Kayyar, bineğin veya devenin adıdır. Bu kelime, mübteda olması nedeniyle merfu' (son harfinin harekesi ötreli) olarak gelmiştir. "Feinni"

kelimesindeki “İnne” nin ismi olan mansub (son harfinin harekesi üstün) mütekellim ya’sına ma’tuf olarak mansub gelmemiştir.

İkincisi:

“Sabiun”; mübteda ve “en-Nesâra”; ona ma’tuftur. “Men âmene billâh” cümlesi “Sâbiun”un haberi, “İnne” nin haberi ise; mahzuftur. Delili de; mübteda olan “Sâbiun” kelimesinin haberidir. Bunun, Arap dilindeki benzeri de:

نحن بما عندنا ، وأنت بما عندك راضٍ ، والأمر مختلف

"Biz, bizim elimizdekine;sen de, senin elindekine râzısın.(Ama) durum bundan farklı!"

Buradaki benzerlik, mübteda olan “nahnu”nun haberi zikredilmemiş, (nahnu’ya) ma’tuf olan “ente”nin haberi ile iktifa edilmiştir. Haberi “râdin” kelimesidir ve birinci mübteda’ya delâlet eder. Sözü anlamı da şöyle olur: “Biz, elimizde olana râzıyız, sen ise kendi elinde olana râzısın”.

Üçüncüsü:

“es-Sâbiun”, “İnne”nin isminin mahalline ma’tuftur. Yerine geçen harfler ise, “inne ve kardeşleridir. Bunlar mübteda ve haberden oluşan isim cümlesine girerler.”İnne”nin isminin gerçek yeri, inne girmeden evvel, mübteda olduğu için merfu’dur.Bu yüzden İnne’nin isminin yerine ma’tuf olması itibariyle “es-Sâbiun” merfu’ olmuştur. (Bkz. İbn-i Hişâm’ın; Evdahu’l-Mesâlik kitabı. Muhyiddîn şerhiyle birlikte. C: 1, s: 352-366;Ayrıca, eş-Şevkânî ve el-Elusî tefsirlerinin bu âyetle ilgili bölümü.

Şeyh İbn-i Âşur -Allah ona rahmet etsin- tefsirinde şöyle demektedir:

“Kesinkes bilinmelidir ki; bu lafız bu şekilde nâzil olmuştur ve Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- aynı şekilde telaffuz etmiştir.Müslümanlar da ondan bu şekilde almışlar ve aynı şekilde de okumuşlardır.Kitapta (Kur’an-ı Kerim'de) yazılmıştır. Bunlar saf arab idiler.

Aslında bize düşen; bunu, Arapların “atıf” konusunda kullandıkları bir yöntem olarak kabul

etmektedir. Bu kullanım, çok yaygın olmasa da, sadelik ve icaz konusunda yerinde bir (kullanımdır).

İbn-i Âşur, “es-Sabiun” lafzının merfu’ olarak gelişiyile ilgili, belâğî bir katkıda bulunmaktadır. Sözünün özeti şu şekildedir:

“Kelimenin bu bağlamdaki merfu’ durumu, garip bir durumdur. Okuyucu, burada; Niçin özellikle bu isim merfu’ olmuştur? Halbuki bu gibi yerlerde mutad olan mansub olmasıdır...” şeklinde düşünebilir...

Denildi ki: “es-Sabiun”un merfu olmasındaki gariplik durumu; Sâbiilerin, mağfiret edilecekler sınıfına dâhil edilmesi garabetiyle denk düşmektedir.Çünkü (Sâbiiler) yıldızlara tapmaktadırlar ve hidâyete erme noktasında, Yahudiler ve Hıristiyanlardan daha da uzaktırlar.Hatta bağışlanma ve kurtuluş va'di hususunda neredeyse ümitsizliğe düşmek üzereydiler ki, bu (âyetle) Allah Teâlâ'nın bağışlamasının büyüklüğüne ve sâbiilerden bile olsa, Allah'a ve âhiret gününe îmân edip, salih amel işleyenlerin tamamını kapsadığına, dikkat çekilmiştir. (İbn-i Âşur Tefsirinde Mâide âyetine bakılabilir.)

Sâbiilerin kimler oldukları? Konusunda bilgi için [\(49048\)](#) sayı numaralı sorunun cevabına bakınız!

Ancak, bu bağlamda, kaçırmamız gereken bazı ibretler kalmaktadır:

Birincisi:

Şer'i ilimlere önem vermemiz gerekmektedir. İnsanın sadece geçmişte edindiği kesin bilgilere tutunması/sığınması yeterli değildir. Bu, en büyük sığınak olsa bile, şer'i ilimlerle de desteklenirse -inşâallah- îmânını sarsacak dîn düşmanlarının yaydıkları bu ve benzeri tereddütlerin etkilerinden emin olunabilecektir.

İkincisi:

Bu gibi durumlar, Allah Teâlâ'nın kitabına karşı, yapmamız gereken en büyük vazifelerimiz konusunda bir nebze ihmalkâr davrandığımızı göstermektedir.Bu büyük vazife; yalnızca

onu (Kur'an'ı) tilâvet etmek değil, onun üzerinde düşünmek ve onu okuyup-okutmaktır.

Nitekim Allah Teâlâ:bu konuda şöyle buyurmuştur:

كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ مُبَارَكٌ لِيَدَّبَّرُوا آيَاتِهِ وَلِيَتَذَكَّرَ أُولُو الْأَلْبَابِ. [سورة ص الآية: ٢٩]

"Rasûlüm!) sana bu mübarek Kitabı, ayetlerini düşünsünler ve akli olanlar öğüt alsınlar diye indirdik." (Sad Sûresi: 29).

Şeyh İbn-i Sa'di, -Allah ona rahmet etsin- şöyle der:

"Yani, Kur'an'ın inzalinin hikmeti, insanların onun âyetlerini düşünmeleri (tedebbür etmeleri), ondan ilmi çıkarımlar yapmaları ve onun gizemleri ve hikmetlerini incelemeleri içindir.Çünkü onu, ancak onun üzerine çokça düşünmek, manalarını derinlemesine incelemek, dönüp tekrar tekrar düşünmek sûretiyle ondan hakkıyla istifade etmek ve faydalanmakla mümkün olur.Bu ise; Kur'an (ın âyetleri) üzerinde düşünmeye teşvik edilmesini gerektirir.Zira bu, amellerin en faziletlisidir. Manalarını düşünerek yapılan okuma, bu imkânı vermeyen hızlı okuma şeklinden çok daha efdaldir."

Bu pasajda zikredilenlerden anlaşılması gereken şudur: Bu görevi gereğince ifa etmeye kalktığımızda, bu ve benzeri âyetler, İslâm düşmanlarının bu âyetler hakkındaki şüphelerinden önce, bizim her defasında üzerinde durmamızı, onu sorgulamamızı veya manasını araştırmamızı gerektirecektir.

Üçüncüsü:

Yukarıda bahsi geçen iki görevi yaptığımız takdirde, zayıfların ve yenilmişlerin hali gibi, savunmada kalmak yerine, ipin ucunu elimizde tutmaya, başkalarını bizim dâvet etmemize, "Hakk"ın bizimle olduğunu, kendilerinin ise bâtıl üzere olduklarını bildirmeye ve onları (doğru yola) dâvet etmeye, onlara en güzel, en iyi olanı göstermeye yetkili olabiliriz...

Başarı Allah'tandır.